

FRI-229-1-P(S)-06

MORPHOLOGICAL, SYNTACTICAL, AND LEXICAL FEATURES OF THE EASTERN-RHODOPIAN VISHNEVO DIALECT¹⁹

Assoc. Prof. Ivan G. Iliev, Ph. D.

Department of Humanities,

Plovdiv University – Kardzhali Campus, Bulgaria

Tel.: 0886787696

E-mail: ivan_iliev20002000@yahoo.com

Abstract: The paper deals with the morphological, syntactical, and lexical features of the so far unknown Eastern-Rhodopian dialect spoken in the village of Vishnevo, Banite Municipality of Smolyan Region.

Keywords: Bulgarian language, Bulgarian dialectology, Eastern-Rhodopes, Vishnevo.

ВЪВЕДЕНИЕ

За Вишнево и за малкоардинските говори

Село Вишнево се намира в община Баните на Смолянска област. Говорът му доскоро бе напълно непроучен. За него липсва информация в Българския диалектен атлас (BDA, 1964). В споменатия източник са показани сведения за околните му села Ахрянско или Ахряне (N: 4688) – в черно (ô-говор според застъпника на стб. звук ж), Баните или Лъджа (N: 4690), Върбина (N: 4662), Давидково (N: 4210), Вълчан дол (N: 4246) и Загражден (N: 4208) – всичките в червено (ъ/ѐ-говори според застъпника на стб. ж). У Стойко Стойков (Stoykov, St., 2008) се намира допълнителна информация за селата Загражден, Вълчан дол и Лъджа (Баните), от която научаваме, че в Загражден и Вълчан дол стб. ж, ъ, ѐ, ь дават ѐ (широко отворено ъ): м'ѐш, с'ѐн 'сън', м'ѐсо 'месо', л'ѐн 'лен'. А в Лъджа (Баните) на мястото на ударените ж, ъ има ѐ: м'ѐш, с'ѐн, но на мястото на стб. ѐ, ь стои â (затворено а): м'âсо 'месо', з'âт 'зет', л'âн 'лен'.



Карта (и легендата към нея) на проучените говори в региона (по БДА): Ахряне (N: 4688) – в черно (ô-говор), Баните или Лъджа (N: 4690), Върбина (N: 4662), Давидково (N: 4210), Вълчан дол (N: 4246) и Загражден (N: 4208) – всичките в червено (ъ/ѐ-говори). Единственият показан а-говор – на Жълтуша (N: 4704), е в зелено.

¹⁹ Докладът е представен на заседание на секция „Филология“ на 62-та международна научна конференция „Нови индустрии, дигитална икономика, общество – проекции на бъдещето – VI“, проведена във Филиал – Силистра на Русенски университет „А. Кънчев“, на 27 октомври 2023 с оригинално заглавие на български език: МОРФОЛОГИЧНИ, СИНТАКТИЧНИ И ЛЕКСИКАЛНИ ОСОБЕНОСТИ НА ГОВОРА В ИЗТОЧНОРОДОПСКОТО СЕЛО ВИШНЕВО, ОБЩИНА БАНИТЕ.



Българомохамеданското село Вишнево е разположено между показаните на горната карта пунктове Баните (Лъджа) (N: 4690) (в червено) и Ахрянско (Ахряне) (N: 4688) (в черно). В дадения регион, освен Вишнево, има още няколко непроучени по БДА села: Оряховец (на запад от Баните), Дрянка (на юг от Баните), Гълъбово (на североизток от Вишнево) и др. Всички те, заедно с проучените, могат да се вместят в определението „малкоардински говори”, на които в бъдеще ще се посвети специално изследване. На изток се намират селища с турско и смесено турско-българомохамеданско двуезично население (на практика Ахрянско е точно такова село).

ИЗЛОЖЕНИЕ

Морфологични особености на вишневския говор

Информацията за тази статия е получена от следните информатори: Бойка Райчева Башева (родена 1949 г.), Радко Сурчев (роден 1969 г.), Рамиска Гладева (родена 1939 г.), Севдалин Хаджиев (роден 1959 г.). Първо ще покажа някои плурални и събирателни форми на съществителните: *бъка̀ре* 'бакъри, медни съдове за вода', *са̀л'мени* 'охлюви', *га̀лабофци* 'жители на Гълъбово', *за̀би* 'зъби', *кърто̀фи*, *ка̀шти*, *са̀лзи* 'сълзи', *мърку̀чве* 'маркучи', *ръ̀це* 'ръце', *ха̀ркми* 'медни съдове за вода', *пи́пърки* 'чушки', *пл'а̀ни* 'пелени', *л'ува̀ди*, *п'а̀сни*, *га̀би*, *ко̀ри* (за баница), *гул'а̀ми дица̀* 'големи деца', *ли́стие* 'листа'. Във Вишнево има наличие на бройна форма: *пѐт д'а̀кѐра т'ут'у̀н* 'пет декара тютюн', *хил'а̀дъ ле́ва* 'хиляда лева', *пѐт м'а̀сеца* 'пет месеца'. Но *пѐт па̀те* 'пет пъти', *шѐс па̀те* 'шест пъти'.

Особености на членуването, при което се наблюдава троен (при имената от мъжки род дори четворен – с няколко фонетични разновидности) определителен член: *си́на* 'синът', *мъ́жѐ* 'мъжът', *нѐ ду́мѐ ни* 'у тях си' – буквално 'в дома им', *кра̀ста мѐ бу́лѐ*, *бѐга̀жѐ* 'багажът', *нѐ ста́на сме тка̀ли* 'тъкахме на стана', *хл'а̀бѐн, по̀никѐн* 'оборът', *сѐс сѐрпа̀* (от *са̀рп* 'сърп'), *ска̀цул са рѐка̀вѐс*, *бу́лѐ ма нусѐс*, *т'ут'у̀не/т'ут'у̀нен* 'тютюнът', *кумпи́ре гу нѐста̀ргѐваши* 'настъргваш картофите', *кра̀гѐн* 'кръгът за точене на кори', *живо̀те* 'животът', *дѐржа̀вѐна*

При различните части на речта често се използват и умалителни форми (които не винаги обозначават умалителност, а в много случаи и симпатия към лицето, явлението или предмета, за който се говори): *живѡтчек* ‘живот’, *фъсѹл’чек* ‘фасул’, *т’ут’ѹнчек* ‘тютюн’, *нѣштитчу* ‘съвсем нищо’, *нѣшту сми н’а видѣли хѹбафку* ‘нищо хубаво не сме видели’, *ѡти дибѣлу ни стѡвъ хѹбафку* ‘защото дебело не става хубаво’, *кѡделка*, *сѣтънка* *г’ѹбрѣчкъ* ‘дребен оборски тор’, *исѡлкуфка* *дрѣбничко* ‘толкова дребно’, *л’ѹтеничка* ‘лютеница’, *сѣринце* ‘сирене’, *ѡлифце* ‘олио’, *дѣ стѣне гѡстичку* ‘да стане гъсто’, *пѡ-м’ѡчкъ* ‘по-мека’, *тѡнички кѡри* ‘тънки кори’, *т’ѡнинку* ‘тъничко’, *др’ѡшкъ* ‘дрешка’, *д’ѡтенце* ‘детенце’, *врѣтчек* ‘всичкото’. Примери за отглаголни съществителни: *зѣлѣвание*, *полѣвание*.

Прилагателни имена: *гул'ами дица̀, ѝа̀дри, ба̀лгарски*. Срещат се остатъци от старите дълги форми: *не́мам дру́ги дуби́тък* 'нямам друг добитък', *па́чи кра́к* 'вид гъба'. Степенуване: *по̀-дру́гу, по̀-л'а̀сну* 'по-лесно', *мла̀дисе са по̀ на ху́баф жи́вот* 'младите живеят по-хубав живот', *по̀-ста́ръ* 'по-стара', *най-ва̀зръсна* 'най-възрастна', *по̀-м'а̀чкъ* 'по-мека'. Степенуват се и глаголите: *по̀ га̀лиме* 'по-обичаме'. Числителни бройни имена: *ѝди́н р'а̀т* 'един ред', *ади́н па̀рс* 'пръст на ръка', *ѝнна́* 'една', *анни́* 'едни, някакви', *три́ дица̀* 'три деца', *пе́т кра́ви* 'пет крави', *пе́т д'а̀кѝра т'ут'у̀н, ше́с па̀те* 'шест пъти', *се́дем па̀ти, съ́м по̀чнъ́лъ ше́йсѝ ѝ ше́с (години́ през) укто̀мври* 'през октомври започнах шестдесет и шест години', *два̀мъ́тъ* 'двамата', *че́тирите (сестри́)*, *хи́л'а̀дъ ле́ва* 'хиляда лева'. Информаторите твърдят, че в селото не се използват турски числителни, както е обичайно за много родопски български селища. Числителни редни: *па̀рвата ра̀ка, тр'а̀тата, ч'ѝтва̀ртата, тр'а̀ти клас, читва̀рти клас, дев'а̀ти, три́йз дев'а̀ти, чити́риз дев'а̀ти*.

Ето ги и формите на личните местоимения: *йа̀/йа̀/йа̀с* ‘аз’, *кра̀ста* мъ *бу̀ли*, *мъж*а *ми*, *ти* ‘ти’, *то̀й/то̀* ‘той’ (*дру̀гий*ъ и *то̀* *ж*е́не́н ‘другият и той е женен’, *то̀* дъ не еде ‘той да не яде’, и *то̀* е *бизра̀бот*ен ‘и той е безработен’), *ку̀не*ме *гу*, *т’а̀/тѐ* ‘тя’ (*т’а̀* *си* *ги* *иску̀ти* ‘тя ги отгледа’), *йъ/е* ‘я’ (*н’а̀мъ* дъ *йъ* *на̀с*ъм, *пу̀ливъ*ш *е* и *зъду̀ш*въш *е*, *хо̀д*’ат, *та* *йа* *з’а̀м*ат, *дука̀рат* *йа*, *утк̀ри*е *е* ‘отбули я’), *не*е ‘нея’ (*пу* *не*е ‘върху нея’, *при* *не*е ‘при нея’), *ни/му* ‘и’ (*т’а̀* *па̀*лни *ба̀ка̀ре*те, *то̀й* *ни* *ги* *изли́*ва ‘тя пълни бакърите, той и ги излива’, *фу̀ра̀и*ш *тр’а̀в*ъ дъ *му* *кипо̀в*ъш ‘фураж трябва да и купуваш’), *нѐ/нѐе/нѐ* ‘ние’ („масленка” *нѐ*е *му* *ви́*каме ‘казваме и „масленка”, *нѐ* съ *сме* *ма̀чи*ли), *пръ̀и*и́ме *го* ‘копаем го’, *нѐга* ‘него’ (със *т’у̀т*’*у̀не* *сме* *дица̀т*ъ *иску̀ти*ли – със *нѐга*, *фъ̀ф* *нѐга* ‘в него’), *нѐ/нѐ* ‘ние’, *на̀м/на̀с* ‘нас’ (*ка̀ту* *на̀м* *гуво̀р*’ат, *къ̀ту* *на̀с* *гъ̀л’ча̀т* ‘като нас говорят’), *тѐ* ‘те’ (*тѐ* и *прибу̀л’ва*ха ‘тях ги прибулваха’, *тѐ* *са* *ми* *пучѝ*нали (*бра̀тия*та), *тѐ* *б’а̀*ха *ва̀з*расни,), *ни/н* ‘им’ (*иш*ъ *н* *дъда̀т* ‘ще им дадат’, *ма̀йчи́н*ству *ни* *пла̀и*шат ‘майчинство им плашат’, *фчѐра* *ни* *гу* *прии́*аха ‘вчера им го приеха’), *ги/и* (*тѐ* и *прибу̀л’ва*ха ‘прибулваха ги’). Възвратни местоимения: *ту̀къ* съм *си* *уж*е́не́тъ, *т’а̀* съ *зъфа̀ти* ‘захвана се’, и *ва̀р*нат *си* *са* *па̀к* нъ *дума̀* *ни* ‘... и пак се върнат у тях си’ – буквално, ‘у дома им’).

Показателни и притежателни местоимения: *ейсѡй* ‘онзи’, *ѣйнаа* ‘онази’, *ѣйсѡа* ‘тази’. *ѣйнѡа* ‘онова’, *сѡ гудѣйна* ‘тази година’, *ѣйн’ѡвѣн кѣту нѡм гѣл’чѡт*, и *инѡа е смидѡр* ‘и това е смидар – натрошен хляб с масло, олио и захар’, *тѣ и прибул’ѡаха сѣс тестемѣл* ‘сѣ кѡзва *инѡанѣку* ‘прибулѡаха ги с було и това се казва ‘тестемел’, *ѣйн’ѡвѣ* ‘онези’, *сѣкѡв живѡт* ‘такѣв живот’, *исѡлкуфка дрѣбничко* ‘толкова дребно’, *нѡшту*. Въпросителни местоимения:

квò ìмаме? ‘какво имаме?’, кинà ì мисìрвѣ чòрбѣ? ‘какво е царевична супа?’, кинà ни гу искупуват? ‘по колко им го изкупуват?’. Неопределителни и отрицателни местоимения: н’а̀шту ‘нещо’, нìкуй ‘никой’, нìшту сми н’а̀ видѣли, нìштуичку ‘нищичко’, нìкакàв живòт ‘никакъв живот’, нìкутро не стàва бѣз рàбу̀та ‘нищо не става без работа’. Обобщителни местоимения: ус’а̀кѣ гудìнѣ ‘всяка година’, с’а̀кѣкàви ‘всякакви’, клѣдѣме го врìтчек ‘всичкото го слагаме’. Относителни местоимения: кòйну/кòйту ‘който’, кинàту/кинàно ‘каквото’, каквòту/кѣквòну/кѣкòну ‘каквото’ (кòй кѣкòну обìча), дèну ‘дето’, кòлкуну ‘колкото’.

Във вишневския говор се наблюдава засилена употреба на възвратни глаголни форми с частица *си*, които явно имат функция за придаване на някакви вторични граматични отсенки: тукъ си сѣм рòдум, тукъ сѣм си ужѣнетъ ‘тук сѣм родена, тук сѣм женена’, си ги иску̀ти ‘отгледа ги’, и вàрнат си са пàк нѣ думà ни ‘... и пак се върнат у тях си’, и брàт ми си е тукà ‘и брат ми е тук’, не умѣкнува – тò си ум’а̀кнуван. Примери за употреба на сегашно време: кàжсем ‘кажа’, дà си пòчинѣм ‘да си почина’, пàсѣм ‘паса (кравата)’, ѝдѣ/ѝдѣм ‘отида’, гл’а̀дѣ ‘отглежда’, прàтъ ‘изпраща’, сѣ звѣ ‘казва се’, дѣ излѣзѣ ‘да излезе’, уткрìе е ‘отбули я’, с’а̀нне ‘седне’, дѣ исàхне ‘да изсѣхне’, и ги дунìса, гувòриме ‘говорим’, знàеме ‘знаем’, рѣбòтиме ‘работим’, нìмаме ‘нямаме’, прѣшìме ‘прекопаваме’, купѣме ‘копаем’, пус’а̀еме с’а̀мето, убàркаме, пàрскаме сѣс пàрскачка, мàхнеме, гàлиме ‘обичаме’, сѣ рàдѣт ‘раждат се’, рукàт нѣ гез’а̀ ‘канят на гости’, йадàт ‘ядат’, з’а̀мѣт си бѣгàжсѣ, вѣрв’а̀т ‘вървят’, духòдат ‘идват’, пейàт ‘пеят’, гл’а̀дат., рìпкат ‘танцуват’, йа заведàт, сед’а̀т, прàйѣт си мухабѣт’, духòдат, пейàт.

Бъдеще време: ш’ѣ гъл’чìме ‘ще говорим’, шѣ н дѣдàт ‘ще им дадат’, шѣ гу рукнѣм ‘ще го извикам’, шѣ искàраш хил’а̀дѣ лѣва, нѣма т̄ и кàжсем ‘няма да ти кажа’, н’а̀мѣ дѣ йѣ пàсѣм ‘няма да я паса’, нѣма дѣ рàбу̀тем ‘няма да работя’. Бъдеще в миналото: ѣку им’а̀х пѣрì, тѣ шт’а̀х дѣ ѝдѣ ‘ако имах пари, щях да ида’. Имперфект: нѣмаше ‘нямаше’, т’ут’ун нѣс’а̀вѣхми ‘засаждахме тютюн’. Аорист: т’а̀ сѣ зѣфàти ‘захвана се’, си ги иску̀ти ‘отгледа ги’, фчѣ̀ра ни гу прийàха ‘вчера им го прие́ха (млякото)’, гл’а̀дѣх ‘гледах’ и др. Перфект (може да замества минало свършено време): пр’ала сѣм ‘прела сѣм’, нѣ сѣ сме мàчили ‘мъчили сме се’, йàс трì дицà сѣм удгл’а̀дѣла ‘аз сѣм отгледала три деца, три деца отгледах’, нìшту сми н’а̀ видѣли ‘не сме видели нищо’, и нѣ станà сме тка̀ли ‘и на стан сме тъкали’, скàцул са рѣка̀вѣс ‘рѣка̀вѣт се е скѣсал’, сѣс т’ут’уне сме дицàтѣ иску̀тили – сѣс нѣга, сѣм пòчнѣлѣ шѣйсѣ ì шѣс (години през уктòмври) ‘започнах шестдесет и шест години’, нìштуичку ни сѣ н’а̀ дàвали, тѣ са ми пучìнали (братята), си убàркѣл. Причастия: ужѣнетъ ‘женена’, жѣнен ‘женен’, жѣнени, пѣкѣни ‘печени’, смил’а̀ни òрехи ‘смяни орехи’, скàцул ‘скѣсал’, сѣка̀цали ‘скѣсали’, тка̀ли ‘тъкали’, иску̀тили ‘отгледали’, видѣли, удгл’а̀дѣла, мàчили, пучìнали ‘умрели’. Императивни форми: сѣди си! ‘стой седнал’, дà си пòчинѣм! ‘нека си почина’, нìмòй ми дувидà! ‘не ми води (животно за гледане)’.

Наречия: ѣйн’а̀й/исàйка/ѣйнàйкѣн ‘така’, исигà ‘сега’, сѣтне ‘после’, ейту̀ва/пуит̀ва ‘тук’, пуитàм ‘там’, уткѣдèну ‘откъдето’, нѣ врàмитò ‘някога’, вàтре ‘вътре’, сойден ‘днес’, йа̀це е л’асну ‘много е лесно’, нѣпрèш ‘по-рано, преди’, тугàвѣн ‘тогава’, фѣннàш ‘заедно’, пàк ‘пак’. Предлози и безпредложни употреби: кѣту исигà ‘като сега’, вѣз мàйките, вѣз ба̀штитѣ ‘при майките и бащите’, сѣс сѣрпà ‘сѣс сѣрпа’, фѣф нѣга ‘в него’, ф сѣлуту ‘в селото’, пу нѣе ‘по нея, върху нея’, тр’а̀вѣ гу нѣс’а̀еш ‘засееш го (с) трева’.

Синтактични особености

Сложно казуемо може да се изразява с помощта на глагола з'амъ 'да започна': з'аме дъ неаме сѝли 'започнахме да нямаме сила'. Повторение: йа шъ гу рѹкнѹм йа. Отрицание се образува с частица н'а: н'а къту исига 'не като сега', нѝшту сми н'а видѐли хѹбафку 'нищо хубаво не сме видели', н'а е 'не е', н'а парливи (чушки) 'нелюти чушки'. Въпросителни изречения: квѹ ли ймаме? 'какво имаме?', знѝйи кинѹ й мисѝрвѹ чѹрбѹ? 'знаеш ли какво е царевична супа?', и кинѹ ни гу искупѹват? 'и по колко им го изкупуват?'. Словоред: пипѐрки пѐкъни 'печени чушки', тѹкъ си сѹм рѹдум, тѹкъ сѹм си ужѐнетъ 'тук сѹм родена и тук сѹм женена', нѝшту сми н'а видѐли хѹбафку 'нищо хубаво не сме видели', не сѹ сме мѹчили 'мъчили сме се', двѹмѹтъ сѹ н'а жѐнени 'дватамата не са женени'. Нарушено съгласуване: сѹс ѹнѹ т'ут'ѹн сѹ зѹнимѹвѹш 'с този тютюн се занимаваш', дрѹгийѹ и тѹ жѐнен 'другият и той е женен', и тѹ е бизрабѹтен 'и той е безработен', „мѹслѹнка" нѐе му вѝкаме 'казваме ѹ „масленка"'. Използва се частица ште за посочване на логическия подлог. Например, след въпрос „Как казвате на рѹката?" следва отговор: Ракѹ, ракѹ ште – нѐма дрѹгу н'ѝшту 'що се отнася до това, 'рѹка' го наричаме – друго няма. Т. Бояджиев (Boyadzhiev, T., 1991: 100-101) нарича употребата на такива частици (ште, иште, кѹ) в тракийските говори не съвсем правилно „частици за подчертаване на лично отношение" (Тѹ ште, бе мисѝркѹ; Мѹйка му иште е жѹивѹ).

Варианти на сложни изречения: ... и вѹрнат си са пѹк нѹ дѹмѹ ни '... и пак се върнат у тях си', хѹд'ат, та йа з'амат 'ходят и я взимат', н'а „вали", м лѹтѹ 'не (казваме) 'вали', а 'лети', кѹйну уткѹдѹну й 'който откъдето е', ѹнѹ, дѹну си убѹркѹл 'това, което си забъркал', дадат, кѹй къкѹну обѹча 'дадат който каквото обича', кинѹту тр'ѹвѹ ш'ѹ гѹл'чѹме 'ще говорим, каквото трябва', мѹжѹ, къдѹт сѹ ужѐних 'мъжът, за когото се ожених', ... ѹти клѹдѹме '... защото слагаме', ... ѹгѹ изнѹкне 'когато поникне', ... ку вѹдиме 'ако видим', ѹку им'ѹх пѹри, тѹ шт'ѹх дѹ идѹ 'ако имах пари, щях да ида', ... дурдѹ му не клѹдѹш фурѹш '... докато не ѹ сложиш фураж', клѹдѹме го врѹтчек кѹлкуну сме утишлѹ жѹни 'колкото жени сме отишли там, слагаме го всичкото'.

Лексикални особености

Може да се покажат следните по-интересни думи от вишневския говор: гѹл'чѹме 'говорим', чѹлѹк 'съпруг', кѹшта 'стая', фѹрка 'хурка', лѹтѹ дѹш 'вали дъжд', жѹѹже 'леля по майка', тѹстемѹл 'було', врѹс 'извор', вудѹч 'кобилица', хѹркми/бѹкѹре 'бакъри', рѹкат нѹ гѹз'ѹ 'канят на гости', мисѝрвѹ чѹрбѹ 'царевична супа', смѹдѹр 'натрошен хляб с масло, олио и захар', купѹне 'коритце за хранене на животно', сѹфра 'крѹгла масичка', пѹл'ѹф 'ориз с месо', ужѹѹци 'редове в градина', г'убр'ѹ 'оборски тор', тѹнекѹе 'лейка', шъ гу рѹкнѹм 'ще го извикам', клѹдѹме 'слагаме', зѹлѹваме 'поливаме (зеленчуци в градина)', пѹник 'обор', ѹрда 'извара', сѹл'мѹни 'охлюви', мѹслѹнка, сажѹдѹфка, пѹчи крѹк 'видове гѹби', зелѹн вѹсѹл 'зелен фасул', пипѐрки 'чушки', кѹмпѹр 'картофи', крѹг 'крѹг за точене на кори', гѹлѹме 'обичаме', армѹгѹн 'подарѹк', пр'ѹснѹ 'прясно мляко', ишѹтеиш 'искаш', байрамѹшѹтѹсѹт са 'поздравяват (се) за Байрам, честитят си Байрама', дѹсѹрнѹт 'довлачат', тѹчат 'почитат, празнуват (Байрам)', тѹрчѹше 'обрязваше (момчетата)'. Етикетни фрази: сѹс здрѹвѹе 'дравиждане', бирик'ѹт версѹн 'благодаря', Ълѹх къбѹл дѹ ти гу прѹви 'благодаря'.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Показаното дотук дава да се разбере, че вишневският говор е един от уникалните родопски говори и описанието му е ценно достижение на българската диалектология. Изследванията на съседните му наречия ще допринесат за цялостното изясняване на диалектната картина в региона.

REFERENCES

- BDA, 1964. Bulgarian Dialectal Atlas. Volume 1. South-Eastern Bulgaria. Part 1. Part 2. Sofia: BAN (**Оригинално заглавие:** БДА, 1964. Български диалектен атлас. Част 1. Част 2. София: Издателство на БАН).
- Boyadzhiev, T., 1991. The Bulgarian Dialects in Western and Eastern Thracia. Sofia: St. Climent of Ohrid Publishing House (**Оригинално заглавие:** Бояджиев, Т. 1991. Българските говори в Западна (Беломорска) и Източна (Одринска) Тракия. София: УИ „Св. Климент Охридски“).
- Iliev, Iv. G., Gerov, Pl. & Damakova, Sv., 2021. On Some Characteristic Features of the Intonation in the Eastern-Rhodopian Vishnevo Dialect. *Proceedings of University of Ruse*. 60 (11.1), 119-125 (**Оригинално заглавие:** Илиев,Ив. Г., Геров, Пл., Дамакова, Св., 2021 За някои особености на интонацията в говора на източнородопското село Вишнево. В: *Proceedings of University of Ruse*. 60 (11.1), 119-125).
- Iliev, Iv. G. & Georgieva, M., 2021. Phonetic Features of the East-Rhodopian Vishnevo Dialect. *Dzyalo*. 20, 1-6 (**Оригинално заглавие:** Илиев, Ив. Г., Георгиева, М., 2021. Фонетични особености на говора в източнородопското село Вишнево. В: *Дзяло*. 20, 1-6).
- Stoykov, St., 2008. To the Vocal Typology of Rhodopian Dialects. Stoykov, St. *Selected Linguistic Papers*. Sofia: St. Climent of Ohrid Publishing House, 35-50 (**Оригинално заглавие:** Стойков, Ст. Към вокалната типология на родопските говори. В: Стойков, Ст. Избрани езиковедски трудове. София: УИ „Св. Климент Охридски“, 35-50).